

סיני - פיתחת רפיח - הגדה - פלסטינים - התנחלויות - ביטחון זה אומר ההסכם?

רוקן עד עיראק, הוא רעיון מצויין, שיוסיף הרבה לאווירת השלום. הרבה יותר מורכב ומסובך ההסכם כפי ביחס לגדה המערבית ולרצועת-עזה. הוא מלא מלכודות פוטנציאליות. לבגין היה מזל-חזקה "קו אדום" שאותו סירב לעבור גם במצב-הרוח הפשרני ביותר שגד. הוא ויתר על החלת הריבונות הישראלית על שני שטחים אלה לאתרו, אך הוא התנגד מבד ובד להחלת ריבונות ערבית בלשחי עליהם.

איי-ההסכמה לריבונות ערבית היתה קשורה בעיקרון שני ומשלים: המשך הי התנחלות הישראלית בשטחים אלה. לכך הצטרף הרעיון של תקופת-מעבר בת חמש שנים, שרק בסופה יוחלט על עתיד השטחים.

שילוב שלושתי העקרונות האלה היה חבידה ממוזכרת.

כי שום דבר לא היה מפריע לישראל לנצל את תקופת חמש השנים כדי לשנות מן היסוד את ההרכב הדמוגרפי של הי שטחים הכבושים, עליידי התנחלות ישרא- לית מאסיווית, למשל, עליידי הקמת פרב- רים ישראליים גדולים לירושלים, לתל- אביב, לנתניה ולחיפה מעבר לקו הירוק, כך ש"העובדות בשטח" היו יוצרות במהלך חמש השנים מצב שונה לגמרי, וסוללות את הדרך לריבונות ישראלית על ארץ- ישראל-השלמה.

אליסאדאת דרש את נסיגת כל כוחות צה"ל מן הגדה והרצועה, והענקת זכות ההגדרה העצמית לפלסטינים. כלומר: מדינה פלסטינית.

במשך הזמן ויתר על כך למעשה, הסכים להתזרת השטחים לירדן ולמצריים באופן זמני, לנכוחות צבאית ישראלית ולתקופת- מעבר של חמש שנים.

מה שהושג עתה הוא פשרה, המביאה את בגין עד לקו האדום שלו ממש - אך מבלי לעבור אותו - להלכה. האם עבר בגין את הקו האדום למעשה? האם הוא יצר מצב הי מוביל בהכרח להחזרת הריבונות הערבית על הגדה והרצועה? ייתכן מאד שהתשובה על כך היא חיובית.

בגין ניסה להסביר לאנשיו, שלא הסכים להפסקת ההתנחלות אלא לשלושה חוד- שים. זוהי התחכמות פורמליסטית אופי יינית. נכון שהוסכם לפי שעה, על הפסקת ההתנחלות רק לתקופת המשא-והמתן עם מצריים, שיימשך עד שלושה חדשים, אך רק כסלי יעלה על דעתו שאליסאדאת לא יכלול בהסכם שיושג, סעיף מפורש האוסר התנחלות לצמיתות.

האם יפוצץ בגין ביגלל זה את ההסכם? עם הפסקת ההתנחלות הישראלית, חוזר השטח ותופץ ערבי. ההתנחלויות שהוקמו עד כה בגדה הן פיקטיוויות, למרות כל דיבוריו של אריק שרון. אין הם אלא נקור דות על גבי המפה, וכימעט אינן ניכרות בשטח.

יוצאת מכלל זה ההתנחלות של חוכנית אלון בבקעת הירדן, שהיא צפופה ורצועה. על כך עוד יהיה נטוש מאבק מר בעתיד. למעשה חולקה ארץ-ישראל המערבית השבוע מחדש. יהיה קיים מעתה הבדל ברור וחד בין מדינת-ישראל ובין השטחים הכבושים - מבחינת השילטון, החוק והי אוכלוסיה, להלכה ולמעשה כאחד. השטחים המוחזקים יצאו, הי שבוע, מידי השילטון הביורוקרטי הישראלי. החלום של ארץ-ישראל השלמה מת.

למה לו לחוסין?

אם כן, מה יהיה המצב בגדה וברצועה במשך חמש השנים הקרובות?



באמצע הדרך: בגין, קארטר וסאדאת במצב-רוח חמור

טיב סידורי-הביטחון בשטח. הוכר על פירוק הגבלות כוחות ועוד. במיקרה הטוב ביותר, הוסכם כי שקט זהשאיור חלק גדול ממידבר סיני כאיזור ריק מנכוחות צבאיים.

בהקשר זה יש להזכיר:

בפברואר 190 הודיע אנוור אליסאדאת לשליח האו"ם, גונאר יארינג, שהוא מוכן לשלום עם ישראל, אם זו תיסוג לגבול הבינלאומי בסיני. לעומת זאת סירבה גולי דה מאיר להודיע לגונאר יארינג, כדריי שחו, על נכונות ישראל לחזור לגבול הי בינלאומי שבינה ובין מצריים. זאת היתה הסיבה העיקרית למיכחמת יוסי-הכיפורים.

אנוור אליסאדאת הכריז לאחר מכן שהוא החליט סופית על המילחמה אחרי שימפלגת-העבודה קיבלה את, מיסמך גליי ליי, על פי דרישתו האולטימטיווית של משה דיין. מיסמך זה הוליד את העיירה ימית - אותה עיירה שהוחלט עתה לחסלה.

מוחה של

ארץ-ישראל השלמה

דרושה מידה רבה של חוצפה למשה דיין, כדי לבוא ולטעון כי הצטרף לממר שלה כדי להביא את ההסכם הזה - הסכם שהוא, יותר מכל אדם אחר, מנע אותו לפני מילחמת יוסי-הכיפורים, ולפני שנפלו חלליה. אך חוצפה לא חסרה לדיין מעולם. שאר חלקי ההסכם על סיני תואמים את הצעות אליסאדאת: כינון שלום מלא בשלב מוקדם מאד, לפני השלמת הנסיגה המלאה.

הרעיון של סנידת כביש ישיר מסיני לירדן, שיחזור לעולם הערבי בי את הריבף הטריטוריאלי ממא-

מצריים כי החזרת סיני כוזה לי מצריים היא תנאי בדיעבד לכך ש"לום", אדמתנו קרושה", אמר כי ירושלים. "היא אינה עומדת לי מיקוח".

לנחם בגין ביקש להתחכם, להפריד בין "ריבונות" מצרית ובין שליטה מצרית ממשית בשטח. הוא הציע להחזיר את כל חצייהאלי ל"ריבונות" מצרית, אך להשי- איר את היישובים הישראליים, תחת הגנת צה"ל.

התחכמות זו הבליטה יותר מכל את ההבדל בין בגין, עורף-הדין הפורמליסטי, ובין אליסאדאת, החייל השונאניירות. נשיא מצריים נעלב מעצם ההצעה. הוא ראה בה הפרת-אימון, כי דיין הבטיח לסגן ראש ממשלת-מצריים, בשיחה סודית בי מארוקו, לפני ביקור אליסאדאת בירוש- לים, כי כל סיני תוחזר. אליסאדאת הורה למישלחת המצרית לוועדה המדינית בי ירושלים לחזור הביתה, בגע ששמע כי בגין אמר לעיתונאים המצריים כי "כל ממשלה ישראלית, שתחליט לפרק את היישובים בסיני, תיפול".

(כדאי היה השבוע לזכור מילים אלה. הם מוכיחות מה קרה לבגין מאז.)

החידוש הגרדף בהסכם של הי שבוע הוא שבגין הסכים לפרק את כל ההתנחלויות בסיני. בכך סוק המיכשור העיקרי כמישור הישי ראדי-מצרי.

הוא הדין לגבי שדות-התעופה של צה"ל. היה מי שניסה להפוך עניין זה לסלע- מחלוקת שאי-אפשר להתגבר עליו. למרבה המזל, עומד עתה בראש מערכת-הביטחון כך שהיה בעבר מפקד חיל-האוויר, והוא ראה את הבעייה כפרופרציה המעשית הנכונה.

בעזרת האמריקאים, ייבנו שדות-תעופה חדשים בתוך ישראל, עם השלמתם, יעברו כוחות-האוויר לשם, ואף ישראלי אחד לא יישאר על אדמת סיני. עדיין לא ברור לגמרי מה יהיה

עובדה הבולטת ביותר לגבי ההס- כם, שהושג השבוע בקמפי-דייוויד, היא זו: את ההסכם הזה כולו, כדיוק כמו שהוא, ניתן היה להשיג לפני עשרה חודשים, כאיסמאעיליה.

כל מה שנתן אנוור אליסאדאת בהסכם זה, הוא היה מוכן לתת עוד אז.

אותם ישראלים מעטים, ששהו אז במצ- ריים, ושהיו להם שיחות מלבי-אליב עם אישים מצריים, ידעו כי הנשיא המצרי מוכן להסכם שהיה למעשה הסכם ישראל- ליימצרי נפרד, בתנאי שהיה מלווה בהצי- הרתיכוונות לגבי הגדה המערבית ורצועת- עזה.

גישתו של אליסאדאת לא השי- תנתה מאז, אלא כפרטים מישי- ניים. מה שהשתנה במחנה-הדייוויד היתה גישתו של מנחם בגין.

קשה לדעת, ואולי לא ייוודע לעולם, מה גרם לשינוי זה. ייתכן שהשפיע עליו הי לחץ האמריקאי המאסיוו. עצם בואו של בגין לקמפי-דייוויד חשף אותו ללחץ כביר זה, מכיוון שכל חיי הפוליטיים של גימי קארטר היו מונחים על כף המאזניים. אך ייתכן כי בגין עצמו הרגיש שעומדת לפניו עתה ההזדמנות האחרונה, ושהוועי- דה היא אכן גורלית - למרות שניסה להכחיש זאת ערב הוועידה. הוא הסתכל לתוך התהום הפעורה, ונרתע.

כך או כך, ההסכם שהושג תואם, פחות או יותר, את גישתו של אנוור אליסאדאת, כפי שהתגבשה אחרי הביקור בירושלים וערב ועידת איסמאעיליה.

מה טיבו?

סיני: נסיגה סומאלית

ההסכם הגבי חצייהאלי סיני ברור ולרצועת-עזה. את גישתו של אנוור אליסאדאת, מן הרגע הראשון, הבהיר נשיא